

K. Fratinovec:

Dragulji.

?. Nepričakovan konec.

Po vasi je završalo: Frenk je zginil! JMôč ga je vzela! — In mhče ni vedel, ne kod ne kam. To je bilo ugibanja in govorjenja! Kaj čudne stvari so si izmišljali ljudje. Nekateri so kar očitno namigavali o draguljih. Zakaj je bil pa orožnik pri njem?...

Starši Frenkovi so bili seveda v velikih skrbah. Posebno mati je tarnala in vzdihovala. Vse so preteknili in preiskali. Pa kaj bi iskali, ko so pa videli, da je Frenkova pastirska obleka doma, praznje pa nikjer. Mislili so vse mogoče; tudi orožnika, ki je bil včeraj pri njih, so se domislili. Sklepali so, da mora Frenkov beg biti s tem v zvezi. Toda, kaj je fant naredil, kam je pobegnil?

Oče je menil, da je šel najbrž samo v mesto in se kmalu vme. Zato je čakal dopoldne, toda dočakal ga ni. Mati je jokala in silila očeta, da mora iti poizvedet za sinom. In res, popoldne se je oče odpravil zdoma. Šel je javit zadevo orožnikom.

Ko je prispel na cesto, po kateri je v ranem jutru hitel Frenk z dragulji, je postal, se oddahnil in si obrisal potno čelo. Oziral se je okrog, kakor bi iskal, če se ne pojavi odkod sin. Toda sina ni bilo. Oče se je obrnil in odhitel naprej po cesti.

Ni pa šel dolgo, ko sreča dva orožnika s puškama na ramah. Pozdravi ju in ustavi.

»Veste, kaj se je zgodilo?« začne.

»Kaj takega?« se zavzameta moža postave in ga gledata.

»Fant mi je pobegnil od doma. Moj najstarejši sin Frenk je danes ponoči ubežal. Praznično se je oblekel ter zginil in nič ne vemo, kam iD zakaj.«

»Frenk? Pastir Frenk? Najstarejši sin yaš?«

Tako sta se orožnika čudila in izpraševala. Oče je pritrdjeval. Orožnika sta se spogledala.

»Aaa! To je pa drugačna pesem!« se je razvnel orožnik, ki je prejšnji dan zaslišaval Frenka. »To je tisti Frenk, ki sem ga včeraj izpraševali radi draguljev; to je prav tisti Frenk, oče, ki greva midva zdaj ponj, da ga primeva in odvedeva pred sodnika.«

Oče se je prestrašil in prebledel. Orožnik mu je nato razložil vso zadevo in zaključil takole:

»Fant jo je popihal, ker se ni čutil doma več varnega. In s tem se je izdal. Včeraj sem še dvomil, če je kriv, zato ga nisem prijel in odvedel 9 seboj. Ko pa sem stvar prijavil na pristojnem mestu, so zmajevali z glavami in pomišljali. Danes so nama dali nalog, da morava Frenka prijeti. Zdaj, po vaši prijavi, je čisto jasno: Frenk je kriv! Za dragulje on gotovo ve, če jih celo nima sam.«

Oče se je začudil in bil v strahu za sina. Prosil je orožnika, naj ne ravnata preostro z njim, če ga dobitn. In ?P ie mogoče, naj ga kmalu vrneta domov, bo že on poravnal, kar je sin **zakrivil**.

Poslovili so se in obrnili. Frenkov oče je s povešeno glavo in počasnim korakom stopal proti domu. Orožnika pa sta jo urno mahala nazaj v mesto.

* * *

Medtem se je Frenk srečno pripeljal v Zagreb. Počasi jo je mahal po mestnih ulicah in se oziral na vse strani. Mnogokaj ga je zanimalo, saj je bil prvič tukaj. Visoke, lepe hiše, bogate izložbe v oknih, dolge ulice, lepo tlakovane, tramvaji, avtomobili, izvoščki, vrvež, gneča in šum in ropot prometa v mestu: kaj takega še ni videl, odkar je bil prišel iz Amerike. Presojal je in primerjal vse to z amerškimi mesti. Pri tem je celo na svoje dragulje pozabil.

Krenil je iziato čez sredo ulic in hotel na drugo stran, pa bi ga bil kmalu povozil avto, ki je neopaženo in tiho pridrčal za njim. Umeknil se mu je Frenk na tramvajske tračnice in jo nekaj časa kar po njih mahal naprej. Ali glej je, smole! Pridrdral je tramvaj od zaclaj. Voznik je zvonil, da prepodi Frenka s tračnic, Frenk je bil pa sam vase zatopljen in ni nič slišal. Majhen in trebuhast policist, ki je bil v bližini, je Frenka prepodil in opozoril na nevarnost in red. Tega mu ni povedal posebno ljubeznivo, zato se je policist Frenku takoj zameril. Frenk se je namrdnil, prezirljivo pogledal policista in se niti za slovo popačil.

To je malerau, trebuhastemu gospodu policistu zadostovalo. Grdo je pogledal Frenka in se zadržal nad njim:

»Ti, zarobljenec! Odkod pa si ti, motovilo nerodno? Jaz te že naučim olikek

Frenku je bilo to preveč. Sicer ni prav dobro vsega razumel, a vedel je, da ga policist zinerja in mu grozi. Kljubovalno se je obrnil in zasolil policistu:

»Kaj boš, ti pritlikavec napihneni! Kdo se te pa boji?«

Pri tem se je hudomušno nasmehnil in hotel iti naprej. Toda policist je žalivke razumel. Strahovito ježno je pogledal in naglo stopil za Frenkom, da bi ga prijel. Frenk ga pa seveda ni čakal, ampak je poskočil in jo popihal v sosedno ulico. Policist za njim! Toda njegova rejena postava in težke noge niso dohitele lahkonožnega pastirja, ki je clevil kot burja po ulici in se zaletaval v mimoidoče, da so začudeni pogledovali za njim.

Nenadoma je pa zabrnal tanek žvižg policistove piščalke in se razlegel daleč po ulici. Frenk se za to ni zinenil in je dirjal kar naprej. Baš je pomislil, kam bi zavil, da bi se lažje skril, kar mu nepričakovano zastavi pot vclik in močan možakar.

Bil je tajni policist.

Ta mož je razprostrl roke in Frenk, ki se od silnega zaleta ni mogel takoj ustaviti, mu je priletel naravnost v objem. Mož ga je zgrabil in držal trdo, dokler ni prisopihal debeluhasti policist.

Frenk je ves drgetal od razburjenosti. Z bridkostjo je pomislil, da je napravil veliko neumnost in sram ga je bilo vpričo ljudi, ki so se zbrali okrog njega. Kat se bo zgodilo, niti misliti ni mogel tisti hip, samo ob sebi je pa čutil z grenkobo v srcu, da dobrega nič ne zanj ne za dragulje. Postalo mu je težko, ali bilo je prepozno. Vdati se je moral roki pravice in postave.

Držeč ga vsak za eno roko, sta ga moža-policista vodila iz ulice v ulico. Končno sta se ustavila pred veliko hišo. Stopili so vanjo. Frenku je postajalo čimdalje huje. Začel se je resnično bati in kesati; sam sebe je grajal. Mar bi bil odkril vse očetu! Oče je pameten in bi že napravil po svoje, kakor je rekel. Zdaj je pa ven, vsega je konec! Dragulje mu vzemó, nagrada je zgubljena, njega pa še zapro za plačilo. Sramota! Frenk je zajokal.

Moža sta ga potisnila v neko malo sobico, jo zaklenila in odšla. Čez dobro uro je spet nekdo prišel, sobico odklenil in vstopil. Bil je tisti debeli policist, ki ga je bil prijel. Prijel ga je spet za roko in mu rekel: »Poba

razposajeni, glej, da se mirno zadržiš pred komisarjem! Govori resnico, če ne se ti bo slabo godilo. Pojdi!»

Frenk je spoznal, da je vse zgubljeno; sklenil je, da pove vse po pravici in resnici: vsega se obtoži, vse prizna in poprosi odpuščanja, samo da ga izpuste. Še nagrada naj gre rakom žvižgat, samo da bo on spet prost. Oh, da bi bil že skoraj iz tega zoprnega kraja!

Gospod policijski komisar je bil na videz "strašen mož. Velik, uiočan, brkat, temnega obraza in hudih oči. Grdo je pogledal Frenka in ga vprašal ostro, katere narodnosti je in odkod. Frenk se je prestrašil in boječ odgovoril, da je Slovenec s Kranjskega.

Komisar je odslovil policista, spremenil ostri svoj glas in postal prijaznejši. Dejal je, da je tudi on Slovenec. In šč preden sta bila sredi

razprave, je Frenk že razsodil, da mora biti ta hudi mož čisto dobra duša. Zato mu je čimdalje bolj pogumno in po domače odgovarjal. Glede policista se je takoj opravičil, da ni mislil nič hudega, da ga je v svoji pastirski hudomušnosti hotel pač malo podražiti, ker se mu je zdel možic tako majhen in smešen.

Komisar za to delo Frenka seveda ni pohvalil, verjel mu je pa, ker je bil nekoč sam tudi pastir. Samo s prstom je Frenku požugal in ga izpraševal naprej, kako je prišel v Zagreb in po kaj.

Frenk je odgovarjal, kakor je bil sklenil malo poprej. Doma je molčal! kot grob in celo staršem ni črhnal besedice o svoji tajnosti. Tukaj v tujem mestu, pred tujim človekom je pa govoril od srca, kakor da je prišel k spovedi. Vse je povedal, vso svojo skritost je razgrnil pred komisarjem. Celo zaupen je postal in je omenil komisarju, da je on prvi, ki mu razodeva svojo tajnost. Prosil ga je nato, če bi mu mogel pokazati hišo bogate gospe V. G., da bi šel tja in osebno izročil najdene dragulje, kakor je namerava).

Komisar je pripovedovanju komaj verjel. Čudil se je in bil celo vesel, da je X' renk z dragulji prišel v njegove roke. Vedel je o teli draguljih, da so bili ukmdeni in je bil o tatvini natančno poučen. Z gospodom in z gospo, lastnico teh draguljev, se je tudi poznal. Za njiju hišo je vedel. To je bila zelo bogata trgovska hiša.

Frenk je privlekel dragulje iz žepa ter jih položil pred komisarja. Ta jih je natančno in pozorno ogledoval. Kar pa je pozvonilo na telefonu. Komisarja so klicali.

Ko se je komisar od telefona vrnil, je bil zelo resen. Rekel je dečku:

»Zadnji čas je bil, da si šel na pot in prinesel dragulje, da jih vrneš. Tvoja sreča, fant, da si prišel meni v roke. Orožniki so te danes hoteli prijeti in zapreti, a te ni bilo več doma. — Vem vse. Ni bilo prav, da si toliko časa tajil in prikrival dragulje. Pomni dobro, da je kaznivo dejanje, če kdo najdene stvari prikriva in taji. — Pravim pa, sreča zate, da si prišel meni v roke. Skušal bom zadevo urediti tako, da bo za vse prav. Tudi nagrado dobiš.«

Komisar je spravil dragulje in jib. zaklenil v miznico. Frenka je pa odvedel v drugo sobo, ki je bila večja in lepša.

»Takaj počikaj!« mu je rekel, »dokler te ne pokličem in ne hođi nikumor! Knjige in časopis s slikanri tu na mizi lahko gledaš in bereš. Če si truden in zaspan, je tamle zofa: lahko zaspiš. Ako boš pa česa potreboval, pozvoni tukajle. Tako!«

Rotnisar je Frenku pokazal električni zvonec, nato pa zaprl vrata in odšel. Kmalu je prišel stražnik in prinesel Frenku jesti. Frenk se je jedi lotil brez obotavljanja, ker je bil res lačen. V drugo je prišel stražnik, pospravil prazno posodo in postavil na mizo vrč z vodo in košek sadja. Frenk si je tudi tega privoščil. Nato je legel na zofo in kmalu trdno zaspal.

Medtem ko je Frenk sladko spal v sobici policijskega poslopja, je njegov oče dobil brzojavko od policijskega ravnateljstva v Zagrebu s sledečo vsebino: »Vaš Frenk v Zagrebu. Pridite ponj nemudoma!«

Kaj je kazalo preplašenemu očetu drugega, kakor odpraviti se na pot. Ker pa ponoči le ni hotel od doma, je odložil potovanje do jutraj.

Drugi dan se je z brzojavko javil na policijskem ravnateljstvu v Zagrebu.

Dolgo sta se menila komisar in Frenkov oče. Nazadnje je dal poklicati komisar še fanta in ga privedel pred očeta. Čudno sta se pogledala oče in sin. Frenk je plašno povešal oči, toda oče mu je dejal po kratkem molku: »Frenk, kakšne skrbi in sramoto nam napravljaš!«

Toda za očitiranje ni bilo časa. Treba je bilo iti k bogati gospé, lastnici draguljev. Tam so že vedeli, da bodo dobili dragulje nazaj. Veselo so sprejeli Frenka z očetom in komisarjem.

Frenk je moral povedati zgodbo o draguljih od kraja do konca v vseli podrobnostih.

Težje je bilo pa Frenku, ko je moral obtožiti samega sebe, da toliko časa ni nikomur nič povedal o draguljih. Pa končno je moral priznati; pristavil pa je: »Kako rad bi bil že prej vse povedal, saj mi je bilo tako hudo. ko sem skrival dragulje, pa bal sem se za nagrado. Če bi bil o draguljih komu kaj povedal, bi mi jih bili gotovo vzeli in me opeharili za nagrado. Zato sem rajši sam prišel v Zagreb, da oddam gospé dragocenosti, a tisti mali trebušasti policist mi je zmešal štrečno in nazadnje so mi lt-dragulje vzeli.«

»Nič se ne boj, Frenk,« je rekel nato gospod. »Nagrada ti ne bo odšla. Le zdaj si še premlad, da bi ti jo izplačali. Dobiš jo, ko postaneš polnoleten in se česa koristnega izučiš. Do tedaj bomo pa vso nagrado naložili T- hranilnici na tvoje ime. Hranilno knjižico spravi tvoj oče, ki ima pravico do vsakoletnih obresti, da jih uporabi za tvojo izobrazbo.«

Kako vesela je bila gospa, ko je škatlico z dragulji prejela od komisarja! Frenkov oče je bil zadovoljen s tem, kar je predlagal gospod glede nagrade. Le Frenk ni bil nič kaj vesel. Upal je, da prejmeta z očetom denar še tisti dan. Pa Frenku ni kazalo ugovarjati. Vdati se je moral.

Še tisti dan so denar — dvajset tisoč dinarjev — naložili v hranilnico; knjižico o hranilni vlogi je dobil Frenkov oče.

Toda to še ni bilo vse. Najditelju draguljev je bila obljubljena tudi ura. In res, Frenk je dobil zlato uro in srebrno verižico zraven. Ura in "verižica sta ga potolažili, da je bil tudi glede denarja zadovoljen.

Tako se je končala ta zgodba o draguljih. Drugi dan sta se oče in Frenk odpeljala domov. Med vožnjo sta pa sklenila, da pojmeta v zahvalo, ker se je vse srečno izteklo, na božjo pot na Šmarno goro.

In sta res šla. V Ljubljani sta izstopila in prenočila. Drugo jutro zgodaj — bil je mali Šmaren — sta pa odrinila na goro k Materi božji.

V svetišču sta klečala in molila. Oče je iskreno prosil za srečo svojega sina. Kaj pa je Frenk prosil in mislil takrat, ni znano. Vemo pa, da sta že prihodnjo pomlad oče in Frenk odrinila v Ameriko.

Tam se je šel Frenk učiti za mesarja, kar ga je vedno najbolj veselilo. Postajal je čim dalje bolj samozavesten, pogumen in tudi nekoliko bahav vmes. Toda čim bolj je prihajal v leta, tem resnejši je postajal, tem treznejše je tudi mislil o bogastvu. Ni več nespametno po njem hrepenel. Spoznal je, da je bogastvo sicer lepa reč in da je poštena pot do bogastva zelo iežavna, toda edino varna in dovoljena.

Maksimov:

Urane.

*Kra — kra —
vse polno snegá,
vesel je, kdor gorko
zatišje ima.*

*A me kot berači —
kra — kra —
za hrano gremo
zdaj križem svetá.*

*In pravijo nam,
da krakamo,
ko v mrazu in gladu
le plakamo.*

